

AZ MTA FILOZÓFIAI ÉS TÖRTÉNETTUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK AZ MTA DOKTORA TUDOMÁNYOS CÍM MEGSZERZÉSÉÉRT INDÍTOTT ELJÁRÁSBAN VALÓ KÖZREMŰKÖDÉSÉRŐL

Ezt az Ügyrendet a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvénnyel, a Magyar Tudományos Akadémia (a továbbiakban: MTA, Akadémia) Alapszabályával, az MTA Doktori Szabályzatával (az MTA Közgyűlése 2018. május 7-én fogadta el, hatályba lépett 2018. május 8-án) és a Doktori Tanács Eljárási Szabályzatával és Ügyrendjével együtt kell alkalmazni.

I. Eljárási szabályok

1. §

A doktori ügyekben eljáró és közreműködő testületek és személyek

(D. Sz. 7., 13., 14. §)

(1) Az MTA doktora tudományos cím megszerzéséért indított eljárásban (a továbbiakban: doktori eljárás) testületként jár el az MTA Filozófiai és Történettudományok Osztálya (a továbbiakban: osztály) és az osztály tudományos bizottságai (a továbbiakban: bizottság), amelyek a következők:

Történettudományi Bizottság
Ókortörténeti Tudományos Bizottság
Régészeti Tudományos Bizottság
Művészettörténeti Tudományos Bizottság
Filozófiai Tudományos Bizottság
Pszichológiai Tudományos Bizottság
Pedagógiai Tudományos Bizottság
Tudomány- és Technikatörténeti Osztályközi Tudományos Bizottság.

(2) A doktori eljárásban a jelen Ügyrendben és a vonatkozó akadémiai szabályozásokban külön meghatározott esetekben saját hatáskörében jár el az osztály elnöke, a bizottság elnöke és az előterjesztők.

(3) A doktori eljárásnak az osztályt érintő ügyszakában a szervezési és végrehajtási feladatokat az osztálytitkár – a Doktori Tanács Titkárságával együttműködve – látja el.

2. §

Az eljárás megindítása

(D. Sz. 24., 29. §)

(1) Az osztály doktori ügyben az MTA Doktori Tanácsa (a továbbiakban: Doktori Tanács) elnökének az osztály elnökéhez címzett megkeresésére jár el. A megkereséshez a kérelmező által benyújtott valamennyi iratot (a továbbiakban: iratok) a Doktori Tanács Titkársága küldi meg az osztálynak, és egyidejűleg biztosítja a kérelmező elektronikus úton beküldött anyagaihoz való hozzáférést.

3. §

Illetékesség

(D. Sz. 29-31. §)

(1) Az osztály elnöke a Doktori Tanács elnökének megkeresését – a beérkezésétől számított 15 napon belül – megvizsgálja abból a szempontból, hogy az eljárás lefolytatására az osztály tudományág szerint illetékes-e. Inter- és multidiszciplináris pályázat esetén az osztály határideje 30 nap.

(2) Az illetékesség vizsgálata során a D. Sz. rendelkezéseit (29-31. §) kell alkalmazni:

A tudományos bizottság a habitusvizsgálati illetékességéről a következő döntéseket hozhatja a Doktori Szabályzat alapján:

a) Ha a pályázat a kérelmező tudományos munkássága alapján egyértelműen a bizottság hatáskörébe tartozik, akkor a bizottság megállapítja szakterületi illetékességét, elindítja a habitusvizsgálati eljárást, és az erről szóló nyilatkozatát az osztályelnöknek megküldi.

b) Ha a pályázat a kérelmező tudományos munkássága alapján elsődlegesen nem a bizottság hatáskörébe tartozik, de a bizottság a habitusvizsgálati eljárás lefolytatására interdiszciplináris vizsgálat keretében illetékesnek tartja magát, akkor az erről szóló nyilatkozatát az osztályelnöknek megküldi.

c) Ha a kérelmező tudományos munkássága nem a bizottság hatáskörébe tartozik, akkor a bizottság jelzi, hogy nem tartja magát illetékesnek a doktori habitusvizsgálat lefolytatására, és a kérelmet az osztályelnöknek visszaküldi. Ha erre mód van, javaslatot tesz más osztály vagy bizottság illetékességére.

(3) Az osztály a habitusvizsgálati illetékességéről a következő döntéseket hozhatja:

a) Ha a kérelmező tudományos munkássága egyértelműen az osztály hatáskörébe tartozik, és az osztálynak egy adott bizottsága jelezte a habitusvizsgálati illetékességét, akkor az osztály elindítja a doktori habitusvizsgálati eljárást, és az erről szóló nyilatkozatát megküldi a Doktori Tanács elnökének. Ha több bizottság is nyilatkozott szakterületi illetékességéről, akkor az osztályelnök a bizottsági elnökökkel való egyeztetést követően az osztályon belül elindítja a habitusvizsgálatot az osztály doktori bizottsága vagy az osztályon belüli interdiszciplináris bizottság bevonásával, és az erről szóló nyilatkozatát megküldi a Doktori Tanács elnökének.

b) Ha a pályázat a kérelmező tudományos munkássága alapján elsődlegesen nem az osztály hatáskörébe tartozik, de van az osztályon olyan bizottság, amely érintett a munkásság szakterületében, és jelezte az illetékességét interdiszciplináris bizottságban való részvételre, akkor az osztály a habitusvizsgálati eljárás lefolytatására osztályközi interdiszciplináris bizottsági keretek között illetékesnek nyilvánítja magát, és – megnevezve az illetékes bizottságait – az erről szóló nyilatkozatát megküldi a Doktori Tanács elnökének.

c) Ha a pályázat a kérelmező tudományos munkássága alapján nem tartozik az osztály szakterületi illetékességébe, vagyis annak egyetlen bizottsága sem illetékes, akkor az osztály megállapítja illetékességének hiányát, és a kérelmet a Doktori Tanácsnak visszaküldi. Ha erre mód van, egyúttal javaslatot tesz más osztály, esetleg bizottság illetékességére.

(4) Ha az osztály elnöke megállapítja az osztály illetékességét az eljárásra, kijelöli az ügy előkészítésére a tudományszak szerint illetékesnek tartott tudományos bizottságot, és az iratokat megküldi a bizottság elnökének.

(5) Ha a jelölt a pályázatát a Doktori Szabályzat 16. §-a figyelembevételével interdiszciplinárisan kívánja elbíráltatni – az osztályt is érintő módon –, akkor a Doktori Tanács elnökének írásbeli megkeresésére az osztály a Doktori Tanács által meghatározott határidőre nyilatkozik arról, hogy a jelölt munkásságának értékelésében az osztály részt vesz-e, és milyen minőségben (befogadó vagy közreműködő).

A megkeresés során az osztályelnök a Doktori Tanács elnökével köteles egyeztetni, hogy az eljárásban az osztály

- befogadó osztályként vagy
- közreműködő osztályként vállal-e szerepet, továbbá
- milyen arányban jelöli ki a hivatalos bírálókat és a bírálóbizottság tagjait.

A befogadó és közreműködő osztály az eljárás habitusvizsgálati és bírálati szakaszában a Doktori Szabályzatban foglaltak szerint jár el, a cím odaítélési szakaszban csak a befogadó osztály vesz részt.

4. §

(1) A bizottság nevében elnöke nyilatkozik a bizottság illetékességéről (D. Sz. 30. § (1) és (3) bekezdése szerint) az iratok kézhezvételétől számított 15 napon belül állapíthatja meg illetékességét vagy azt, hogy az eljárásban közreműködésre nem illetékes. E határidő elteltével – ha a bizottság elnöke nyilatkozatot nem tesz – az eljárás lefolytatásának előkészítésére a bizottságot illetékesnek kell tekinteni. Ha a bizottság illetékességének hiányát állapítja meg, állásfoglalását érdemi indokolással tartozik ellátni.

(2) Ha a kijelölt bizottság megállapítja, hogy nem illetékes, a D. Sz. rendelkezései (30. § (3) bekezdés) szerint kell eljárni, 15 napos határidővel.

Az osztály elnöke a habitusvizsgálati illetékességéről szóló nyilatkozatát megküldi a Doktori Tanács elnökének (D.Sz. 30. § (4)).

(3) Inter- és multidiszciplináris pályázat esetén az illetékességre vonatkozó alapelveket, döntéseket és nyilatkozatokat a D.Sz. 16. és 30. § szabályozza.

5. §

A Tudományos Bizottság feladatai

(D. Sz. 14., 15., 33. §)

(1) A bizottság az osztály elnökének kijelölése alapján jár el, és látja el a D. Sz. 14. és 15. §. (1), (2) és (3) bekezdésében meghatározott feladatokat.

A doktori kérelemről először – az előterjesztők írásban benyújtott és szóban előadott szakvéleménye alapján – az osztály illetékes tudományos bizottsága foglal állást a habitusvizsgálat keretében, amelyet a felkérés kézhezvételétől számított 90 napon belül kell elvégezni, ebből az előterjesztőknek 45 nap áll rendelkezésükre előterjesztésük elkészítésére. A bizottság állásfoglalását az osztálynak kell megküldeni (osztályok közötti interdiszciplináris bizottságok esetében valamennyi érintett osztálynak).

(2) A doktori habitusvizsgálat az alábbi lépésekből áll, amelyeket a következő sorrendben kell végrehajtani:

a) amennyiben az illetékesség kérdése felmerül, vita, majd döntés a bizottság illetékességéről (nyílt szavazás: igen-nem);

b) vita, majd javaslat az osztálynak a doktori mű formai alkalmasságáról (nyílt szavazás: igen-nem);

c) vita a kérelmező doktori cím elnyerésére való alkalmasságáról, állásfoglalás és javaslat az osztály számára a kérelmező tudományos munkásságának megítéléséről (titkos szavazás: 1-5 pont). A szavazás eredménye akkor támogató, ha a pontok száma meghaladja a leadott érvényes szavazatok száma alapján számított maximális pontszám 70%-át,

d) rövid értekezés benyújtása esetén javaslat az osztálynak arról, hogy a kérelmező tudományos teljesítménye van-e olyan kiemelkedő színvonalú és nagy hatású, hogy ennek alapján a doktori eljárás rövid értekezés alapján is lefolytatható (titkos szavazás: igen-nem, 50 százalékot meghaladó többség szükséges);

e) javaslat megfogalmazása az osztálynak a hivatalos bírálók és a bírálóbizottság tagjaira (nyílt szavazás: igen-nem).

(3) A szakterületi illetékesség (2) a) pont szerinti megállapítása során a kérelmező által a munkásságára megjelölt szakterületi illetékességből kell kiindulni, azonban a bizottság döntése ettől eltérhet. Ezt megfelelően indokolni kell. A bizottságnak – ha illetékességét állapította meg – a (2) bekezdésben felsorolt lépések mindegyikét végre kell hajtania akkor is, ha bármely okból nem javasolja a doktori mű bírálatra bocsátását.

(4) A doktori mű formai alkalmasságának (2) b) pont szerinti vizsgálata során nem kerülhet sor a doktori mű részletesebb érdemi vizsgálatára. A mű tartalmával csak annyiban kell foglalkozni, hogy annak alapján megállapítható legyen, hogy a kérelmező helyesen jelölte-e meg a doktori műve által érintett szakterület(ke)t, továbbá kik lehetnek azok a szakmailag illetékes bírálók és bírálóbizottsági tagok, akik leginkább részt vehetnek a bírálati eljárásban. A formai alkalmasság vizsgálata azt mérlegeli, hogy megfelel-e a doktori mű a Doktori Szabályzat 23. §-ában, illetve az adott osztály doktori ügyrendjében a doktori mű formájára előírt követelményeknek.

(5) A kérelmező doktori cím elnyerésére való alkalmasságának, tudományos teljesítményének (2) c) pont szerinti minősítése az alábbi részekből áll:

a) a habitusvizsgálati minimumkövetelmények teljesülésének ellenőrzése;

b) publikációs és alkotási tevékenységének megítélése,

c) idézettségének vizsgálata,

d) az általa elért tudományos eredmények hazai és nemzetközi jelentőségének megítélése,

e) tudományos közéleti tevékenységének értékelése.

(6) A kérelmező doktori cím elnyerésére való alkalmasságának, tudományos munkásságának (5) bekezdés szerinti értékelését a Doktori Szabályzat 1. §-ában, és az osztályok doktori ügyrendjében foglaltak alapján kell elvégezni az adott osztályra és tudományos/doktori bizottságára vonatkozó követelményrendszer szerint, tudományometriai szempontok figyelembevételével.

(7) A doktori cím elnyerésére való alkalmasság vizsgálata során először a minimumkövetelmények egyenkénti teljesülését kell ellenőrizni. Ha a minimumkövetelmények közül akár egy nem teljesül, a kérelmező alkalmassága nem támogatható.

(8) A tudományos teljesítmény jelentőségének minősítése során különös tekintettel kell lenni a kérelmező azon tudományos eredményeire, amelyek rangos külföldi, illetve nemzetközi és hazai folyóiratokban, tanulmánykötetekben, illetve rangos külföldi vagy hazai kiadónál könyv alakban (monográfiaként) jelentek meg, ezen túlmenően kiemelt szempont azok tartalmi értéke és külön kell értékelni az azokra történt, rangos folyóiratokban és könyvekben megjelent idézéseket is. A kérelmező tudományos közéleti munkásságának értékelése során többek között a tudományos utánpótlás képzésében betöltött szerepét, a hazai és a nemzetközi tudományos közéletben végzett tevékenységét, valamint magyar anyanyelvűek esetén a tudomány magyar nyelven történő művelésében végzett tevékenységét is vizsgálják. A tudományos közéleti követelményeknél figyelembe vehető tevékenységeket az osztályok doktori ügyrendjében felsorolt szempontok alapján kell értékelni.

(9) Rövid értekezés lehetőségének (2) d) pont szerinti vizsgálata esetén a kérelmező tudományos munkásságát az osztályon előírt sajátos feltételek figyelembevételével kell minősíteni.

(10) A doktori mű a (2) e) pont szerint akkor bocsátható bírálatra, ha a kérelmező doktori cím elnyerésére való alkalmassága megállapítható, tudományos teljesítménye megfelelő, és a doktori mű formailag alkalmas a bírálatra, továbbá rövid értekezés alapján történt pályázat esetén a kérelmező teljesítette annak feltételeit.

(11) Ha a bizottság a kérelmező doktori cím elnyerésére való alkalmasságát megállapítja, de nem támogatja a doktori mű rövid értekezés formájában való bírálatát, vagy a doktori művet formailag alkalmatlannak minősíti, javaslatot tesz arra, hogy a kérelmező a Doktori Tanács értesítésének kézhezvételétől számított egy éven belül teljes értekezést nyújthasson be. Ebben az esetben a habitusvizsgálatot nem kell megismételni, mindössze az értekezés formai ellenőrzésére kerül sor.

(12) A (2) f) pont szerinti jelöléskor hivatalos bírálónak legalább 5 (3 bíráló és 2 tartalék), a bírálóbizottságba 9 (elnök, titkár, a tartalékaik, 5 tag) arra alkalmas szakembert kell megjelölni. A jelölésnél a tudományos fokozat mellett meg kell adni a szakterületet és a munkahelyet is. A hivatalos bírálók, bírálóbizottsági tagok és az összes póttagok jelöléséről egy közös szavazásban kell határozni.

(13) Ha a kérelmező tudományos tevékenységének alapos megismeréséhez ez szükséges, a bizottság, valamint az osztály meghallgathatja a kérelmezőt, felkérheti, hogy előadásban ismertesse tudományos munkásságát és főbb önálló tudományos eredményeit, továbbá külső szakértőt kereshet meg további tájékozódás céljából.

(14) A bizottság az osztálynak küldött írott állásfoglalásában a (2) bekezdés b), c), d) és e) pontjában született álláspontját indokolással látja el, és valamennyi szavazati eredményt is közli. A kérelmező szakmai alkalmasságáról, tudományos teljesítményéről a (2) c) pont szerinti állásfoglalásában részletes érdemi szakmai értékelést ad. Az értékelésben a minimumkövetelmények számszerű adatait és teljesülésüket táblázatszerűen kell megadni.

6. §

A tudományos bizottság eljárása

(D. Sz. 14., 15., 17.--19., 21., 33. §)

(1) A doktori eljárásban a kérelmező tudományos tevékenységének vizsgálatát és a vizsgálat eredményeit az ügyben eljáró testületek számára (a bírálóbizottság előtt lefolytatandó nyilvános vita kivételével) az előterjesztők mutatják be. A bizottság elnöke az iratokat – előterjesztés elkészítése érdekében – a bizottság szakmailag illetékes két tagjának (előterjesztők) adja át azzal, hogy előterjesztésüket a kérelmező tudományos munkásságáról, rövid értekezés benyújtása esetén az e mű alapján lefolytatható eljárás lehetőségéről és a lehetséges hivatalos bírálókról, valamint a bírálóbizottságról egymástól függetlenül írásban nyújtják be a bizottságnak.

Az előterjesztő a tudományterület/tudomány-részterület szerint illetékes szakember, aki az eljáró testület tagja, ennek hiányában pedig erre felkért külső szakértő lehet. Kivételes esetben, ha a bizottságban az érintett szakterületnek megfelelő akadémikus vagy MTA doktora címmel (vagy a tudomány doktora fokozattal) rendelkező személyekből a két előterjesztő nem állítható ki, egyikük PhD, vagy azzal egyenértékű fokozattal rendelkező személy is lehet. Indokolt esetben egyik előterjesztőnek olyan szakember is felkérhető, aki nem tagja a bizottságnak. A DT 2013. évi ajánlása szerint a bizottsági előterjesztők a majdani bírálóbizottságban ne lássanak el elnöki (tartalék elnöki) vagy opponensi (tartalék opponensi) feladatot. Esetükben az összeférhetlenségi szempontokra (lásd alább) különösen figyelni kell. (D. Sz. 19. § (2))

Rövid értekezés benyújtása esetén a kérelmező korábbi tudományos teljesítményét publikációi alapján elemzik.

(2) A bizottság elnöke felkéri az előterjesztőket, hogy a kérelmező által benyújtott dokumentumokban (a pályázó által beadott *Közleményjegyzék* és *Hivatkozási jegyzék*, továbbá a *Tudományos munkásság összefoglalása*, a *Publikációs adatlap* és a *Tudományos közéleti adatlap*) szereplő adatokat tételesen értékeljék a D. Sz. 33.§ (2), (5) és (8) bekezdés körében az alábbi szempontok alapján:

- a) Ellenőrizték, hogy a *Publikációs adatlap* számadatai megegyeznek-e a *Közleményjegyzék* és a *Hivatkozási jegyzék* adataival („igen/nem”) – ha nem, adják meg, melyik tétel nem azonos az MTMT által nyilvántartott adatokkal.
- b) Véleményezték a pályázó rövid („egyoldalas”) összefoglaló ismertetése alapján a pályázat tudományos értékének súlyát (max. 10 sor), és adjanak róla számszerű, 1–5 fokozatú értékelést is („5” a legmagasabb).
- c) Véleményezték a pályázó által megadott három legfőbb tudományos eredményét, adjanak róluk számszerű (1–5) értékelést.
- d) Nyilatkozzanak róla, hogy a habitusvizsgálathoz kért adatok (*Publikációs adatlap*) bizonyítottak és értékelhetők-e, nem hiányosak, vagy félreérthetők-e. (A habitusvizsgálathoz kért valamennyi információnál a nemleges válasz is kötelező.) Véleményezték az *Adatlap* mind a 10 pontját. Ezekon kívül összességében értékeljék a kérelmező szakmai/tudományos aktivitását és a kutatói utánpótlásban való szerepét. Mindkét szempontot „kiemelkedő”, „átlagos” vagy „gyenge” minősítéssel értékeljék.
- e) Ismertessék a kérelmező tudományometriai adatait, nyilatkozzanak róla, hogy a *Publikációs adatlap*on feltüntetett adatok alapján a pályázó tudánymérési értékei megfelelnek-e a követelményeknek. Ha igen, értékeljék a publikációs aktivitást („nemzetközi szinten kiemelkedő” / „hazai szinten kiemelkedő” / „közepes” / „gyenge”).

f) Értékeljék a pályázó tudományos munkájának idézetttségét („nemzetközi szinten kiemelkedő” / „hazai szinten kiemelkedő” / „közepes” / „gyenge”).

g) Nyilatkozzanak róla („igen/nem”, max. egy mondat indokolás), hogy a pályázó megfelel-e az egyes tudományterületek speciális követelményeinek.

(3) Az előterjesztők e szempontokat egyenként vizsgálják. Minden esetben szöveges elemzést nyújtanak a jelölt teljesítményéről, nyilatkoznak arról, hogy az megfelel-e a tudományos bizottság doktori követelményrendszerének, és ’kiemelkedő’, ’közepes’ vagy ’gyenge’ minősítéssel értékelik azt. Végül az értékelést összegezve nyilatkoznak arról, hogy támogatják-e a doktori eljárás elindítását. Az előterjesztőnek 45 napos határidőt kell biztosítani előterjesztése elkészítéséhez.

(4) A bizottság valamennyi tagjának legalább 8 nappal az ülés előtt írásos formában meg kell küldeni a kérelmező tudományos előéletéről készült rövid összefoglalót, és biztosítani kell számukra kérelmező által elektronikusan benyújtott anyaghoz való hozzáférést.

(5) A bizottság az előző bekezdésben említett előterjesztést érdemben tárgyalja. A D. Sz. 33.§ (2) és (4) bekezdés alapján a vizsgálat során nem kerül sor a doktori mű érdemi részletes vizsgálatára; a mű formájával és tartalmával csak annyiban kell foglalkozni, hogy annak alapján megállapítható legyen:

- a) a kérelmező helyesen jelölte-e meg a szakterületet;
- b) a doktori mű elbírálásra formailag alkalmas-e;
- c) rövid értekezés benyújtása esetén annak alapján az eljárás lefolytatható-e;
- d) kik azok a szakmailag illetékes bírálók és bírálóbizottsági tagok, akik leginkább illetékesek a doktori bírálati eljárásban.

Ennek során a bizottság a benyújtott értekezés érdemi részletes vizsgálatát mellőzi; az értekezés tartalmával annyiban foglalkozik, hogy az elbírálásra formailag alkalmas, vagy alkalmatlan-e (a mű megegyezik-e a pályázó PhD-/kandidátusi eljárásban felhasznált művével), illetőleg rövid értekezés alapján az eljárás lefolytatható-e. Az a), b) és c) pontban foglaltak szerinti állásfoglalást indokolással kell ellátni. A bizottság tudománymérési és habitusvizsgálati minimumkövetelményeinek nem teljesítése esetén a bizottság állásfoglalása csak elutasító lehet.

(6) A bizottság a kérelmező meghallgatását rendelheti el (D. Sz. 33. § (13) bekezdés), ha
– azt az előterjesztések tárgyalásakor szükségesnek tartja,
– az az előterjesztések meghallgatása után szükségesnek látszik.

(7) A doktori eljárásban a tudományos bizottság ülése akkor határozatképes (D. Sz. 14.§ (4) bekezdés), ha azon jelen van:

- a) az ügy összes előterjesztője, továbbá a bizottság legalább 7 tagja
- b) a doktori eljárásban szavazati joggal rendelkező tagjainak legalább a fele azzal a kikötéssel, hogy a szavazásra jogosultak számából le kell vonni azokat a tagokat, akikkel szemben az eljárásban elfogultság vagy összeférhetetlenség áll fenn, illetve
- c) az a, és b, pontnak együtt kell teljesülnie.

A doktori eljárásból és az érdemi elbírálásból – a nyilvános vita kivételével – ki van zárva minden olyan személy, aki elfogult vagy összeférhetetlen. Elfogult az a személy, akitől az ügy tárgyilagossága elbírálása nem várható el. Összeférhetetlen,

a) aki a kérelmező közeli hozzátartozója a Polgári Törvénykönyv előírásai szerint;

b) aki a kérelmező közvetlen munkahelyi vezetője vagy beosztottja, munkatársa azonos szervezeti egységnél (azonos egységnek számít az azonos tanszék, intézeti osztály, kutatócsoport vagy pályázati kutatócsoport, de nem számít annak az egyetem, annak kara, a kutatóintézet, a múzeum vagy egyéb intézmény);

c) aki háromnál több esetben a kérelmező társszerzője a pályázat témakörében;

d) akinek tudományos cím- vagy fokozatszerzés vagy habilitáció érdekében benyújtott munkáját a kérelmező hivatalos bírálóként véleményezte, vagy annak elbírálásában bizottsági tagként az elmúlt tíz éven belül részt vett. Itt a kölcsönösség nem megengedett;

e) aki tudományos cím- vagy fokozatszerzés során a kérelmező tudományos vezetője (témavezetője, konzulense) volt, vagy akinek a kérelmező volt a tudományos vezetője (témavezetője, konzulense) (D. Sz. 21. §).

(8) A tudományos bizottság az előterjesztők előzetesen írásban benyújtott véleménye ismeretében tárgyalja az ügyet, és különösen a következő kérdésekben foglal egymástól elkülönítve állást:

a) a kérelmezőnek tudományos munkássága alapján adományozható-e doktori cím (D. Sz. 1. § (1) bekezdés),

b) a benyújtott doktori mű (D. Sz. 23. §) elbírálásra alkalmas-e, javasolja-e az osztálynak rövid értekezés alapján az eljárás lefolytatását,

c) kiket javasol hivatalos bírálóknak, illetve a bírálóbizottság tagjainak.

Ennek során a tudományos bizottság a benyújtott értekezés érdemi részletes vizsgálatát mellőzi; az értekezés tartalmával annyiban foglalkozik, hogy az elbírálásra formailag alkalmas vagy alkalmatlan-e (ennek keretében nyilatkozik róla, hogy a benyújtott értekezés nem ugyanazon dolgozat-e, amely alapján a pályázó korábban a PhD- vagy kandidátusi tudományos fokozatát szerezte), illetőleg rövid értekezés alapján az eljárás lefolytatható-e. Az a) és b) pontban foglaltak szerinti állásfoglalást indokolással kell ellátni. Az ülésen valamennyi előterjesztőnek jelen kell lennie. A bizottság álláspontjának kialakítását szolgáló ülésen a bizottság valamennyi, de legalább 7 tagja részt vesz, a D. Sz. 21. §. figyelembe vételével, azonban csak a D. Sz. 14. § (4) bekezdésében megjelöltek szavaznak. A doktori habitusról és annak alapján a doktori mű bírálati eljárásáról 1–5 pontos értékeléssel („5” a legmagasabb) titkosan történik a szavazás. A szavazás eredménye akkor pozitív, ha a pontok száma meghaladja a szavazásban részt vevők által adható legnagyobb összpontszám 70%-át. Az elektronikus szavazás a doktori eljárás bizottsági ügyszakában nem alkalmazható.

(9) A rövid értekezés alapján lefolytatható eljárás engedélyezéséről a bizottság titkosan, „igen/nem” szavazatokkal dönt, a tartózkodás nincs megengedve. Érvényes döntéshez a szavazásban részt vevők 50%-ot meghaladó egynemű szavazata szükséges.

(10) Amennyiben az előterjesztők úgy találják, hogy a kérelmező által benyújtott tudománymérési vagy a habituszvizsgálathoz benyújtott adatai nem bizonyítottak, vagy bizonyíthatóan nem felelnek meg a valóságnak, a bizottság elnöke szavazást rendel el: „elfogadható / nem fogadható el” kérdésfeltevéssel.

A „nem elfogadható” javaslat elfogadása esetén „Elégtelen adatközlés miatt a bizottság további tárgyalást nem tart szükségesnek, a doktori eljárásra való kérelem elutasítását javasolja” szövegű döntéssel terjessze fel az eljárási kérelmet az osztályhoz. Az eljárás folytatásáról vagy megszüntetéséről az osztály tesz javaslatot a Doktori Tanácsnak. Amennyiben a tudományos bizottság etikai vétséget vélelmez, a habitusvizsgálatról nem szavaz, hanem az ügyet állásfoglalásra a tudományos osztály elé terjeszti.

(11) Ügyrendi és eljárási kérdésekről, a hivatalos bírálókról, valamint a bírálóbizottság személyi összetételéről szóló javaslatról a bizottság nyílt szavazással („igen/nem”) dönt. Ha a bizottság egy tagja titkos szavazást kérne, azt el kell rendelni.

(12) Az ülésre tanácskozási joggal meg kell hívni a Doktori Tanács illetékes tagját is (D.Sz. 14.§ (6) bekezdés).

7. §

(1) A hivatalos bírálókról és a bírálóbizottság személyi összetételéről az eljárásra bocsáthatóság vizsgálata után akkor is állást kell foglalni, ha a bizottság alkalmatlannak tartja a kérelmezőt a doktori cím megszerzésére. Lehetőség szerint valamennyi hivatalos bíráló és bírálóbizottsági tisztségviselő és tag helyettesítésére tartalékot is ki kell jelölni.

(2) A bizottság állásfoglalásának azt a részét, amely a pályázó tudományos munkásságának értékeléséről, valamint a rövid értekezés alapján lefolytatható eljárásról szól (a D. Sz. 23. § (5) bekezdésnek megfelelően), szakmai indokolással kell ellátni. Nem kell indokolni a hivatalos bírálók és a bíráló bizottság személyi összetételére vonatkozó javaslatot.

(3) A tudományos bizottság üléséről emlékeztetőt kell készíteni, amelynek kötelező tartalmi elemei: az ülés határozatképességének megállapítása, a határozathozatalhoz szükséges minimális szavazati szám, az előterjesztő személye, a szavazásra feltett kérdés, a szavazást megelőző vitában elhangzó érvek, a szavazás eredménye.

(4) A bizottság üléséről az emlékeztetőt a bizottság titkára készíti el. A bizottság állásfoglalását annak részletes indokolásával együtt az emlékeztetőbe kell foglalni. A bizottság állásfoglalását – az erről szóló emlékeztetőt – az elnök és a titkár írja alá, s azt az ülést követő 15 napon belül az előterjesztők írásos véleményével együtt fel kell tölteni a doktori eljárás internetes rendszerébe és az osztály elnökének kell megküldeni.

8. §

Az osztály eljárása

(D. Sz. 34. §)

(1) Az osztály a bizottság állásfoglalását – annak beérkezésétől számított 60 napon belül – ülésen tárgyalja. Az ügy előterjesztésére az osztály elnöke – ésszerű határidő megjelölésével – a testület szakma szerint illetékes tagját (a továbbiakban: osztály-előterjesztő) kéri fel. Az osztály-előterjesztő később részt vehet a bírálati szakaszban opponensként vagy a bírálóbizottság munkájában, ha nem áll fenn összeférhetetlenség. Szükség esetén MTA doktora címmel rendelkező külső szakértőt kér fel.

(2) Az osztály-előterjesztő előterjesztését írásba foglalja. Ebben nyilatkozik arról, hogy a tudományos bizottság előterjesztői elvégezték-e a jelen Ügyrendben (6. § (2) bekezdés) meghatározott értékeléseket. Az osztály-előterjesztő foglalt előterjesztését az osztály elnökének adja át (küldi meg).

(3) Amennyiben a tudományos bizottság etikai vétséget vélelmezett, az osztály-előterjesztő köteles – a vonatkozó akadémiai szabályozások keretei között – a feltételezett etikai vétséggel kapcsolatos információkat ellenőrizni és véleményezni.

(4) Az osztály elnöke megvizsgálja az előterjesztést abból a szempontból, hogy tárgyalásra alkalmas-e.

a) Ha az osztály elnöke az előterjesztést tárgyalásra alkalmasnak tartja, felveszi a következő ülés napirendjére, és az osztálytitkár közreműködésével gondoskodik róla, hogy az érdemi döntéshez szükséges anyagot beleértve a Magyar Tudományos Művek Tárában (a továbbiakban: MTMT) nyilvántartott *Közleményjegyzéket*, a *Publikációs adatlapot*, a *Tudományos munkásság összefoglalását* és a *Tudományos közéleti adatlapot*, valamint a kérelmező elektronikus adataihoz való hozzáférést az osztály valamennyi tagja az ülés előtt legalább 8 nappal megkapja.

b) Ha az osztály elnöke az előterjesztést nem tartja tárgyalásra alkalmasnak, az előterjesztőt véleménye kiegészítésére hívhatja fel – megjelölve annak hiányosságát –, továbbá a kérelem megítélésére további más előterjesztőt is felkérhet azzal, hogy előterjesztését 30 napon belül készítse el. Az ügy tárgyalására akkor kerülhet sor, ha mindkét előterjesztést benyújtották; ilyen esetben az osztály a bizottság állásfoglalását az előterjesztések beérkezésétől számított 30 napon belül tárgyalja.

(5) Ha az ügyben két vagy több előterjesztés készült, azok csak együttesen tárgyalhatók.

(6) Az osztály ülésére – tanácskozási joggal – a tudományos bizottság előterjesztőit meg lehet, elnökét meg kell hívni.

9. §

(D. Sz. 13., 23. §)

(1) Az osztály ülésén az osztály-előterjesztő nyilatkozik róla, hogy írásbeli előterjesztését fenntartja-e.

(2) Ha a bizottságtól hiányos vagy valótlan adatközlés miatt elmarasztaló, az eljárás megszüntetését javasoló nyilatkozat érkezett, az elnök szavazást kér az osztálytól, hogy

- a) tárgyalják-e az ülésen a javaslatot,
- b) a következő ülésen tárgyalják, vagy
- c) a következő ülésen tárgyalják, és hívják meg rá a kérelmezőt.

A szavazás nyilvános, többségi szavazás.

(3) Ha a (2) bekezdésben ismertetett helyzet nem áll fenn, az osztály-előterjesztő nyilatkozata után az osztály elnöke megnyitja a vitát. Az osztály-előterjesztő először az osztály tagjainak kérdéseire válaszol. Ezt követi a kérelmező tudományos munkásságáról szóló érdemi vélemény kifejtése. A megbeszélés addig tart, amíg érdemi hozzászóló már nincs.

(4) Az előterjesztés tárgyalását követően az osztály elnöke titkos szavazást rendel el. A doktori eljárásban a tudományos osztály ülése akkor határozatképes, ha azon jelen van

a) az ügy összes előterjesztője, továbbá

b) a szavazati joggal rendelkező tagjainak legalább a fele azzal, hogy a szavazásra jogosultak számából le kell vonni azokat a tagokat,

– akikkel szemben az eljárásban összeférhetetlenség (D. Sz. 21. §) áll fenn (nevüket az előterjesztésben fel kell tüntetni),

– akiket az Asz. 40. § (7) bekezdése alapján a szavazatképesség megállapításánál nem kell figyelembe venni. A határozatképesség megállapításához a tartósan külföldön tartózkodó és a 70 éven felüli akadémikusok számát, ha nincsenek jelen, nem kell figyelembe venni (D. Sz. 13. § (4)).

A határozatképességet az Asz.40. § (7) bekezdéssel összhangban a D. Sz. 13.§ (4) bekezdés alapján kell megállapítani.

A tudományos munkásság érdemi megítéléséről az osztály akadémikusai és az MTA doktora (tudomány doktori) címmel rendelkező **köztestületi tagjai** „igen/nem” szavazatokkal döntenek, tartózkodás nincs megengedve. Az érvényes döntéshez a jelen levő szavazásra jogosultak 50 százalékot meghaladó egynemű szavazata szükséges. Azok szavazhatnak, akik az ülésen az ügy tárgyalásakor mindvégig jelen voltak (D. Sz. 3. § (7)).

(5) Ha a tudományos bizottság felterjesztésében etikai vétség vélelmezése merült fel, ám az az osztály véleménye szerint nem megalapozott, az ügyet indokolással együtt habitusvizsgálatra a tudományos bizottsághoz visszaküldi. Amennyiben az osztály nem tud állást foglalni, vagy etikai vétséget vélelmez, valamint ha a tudományos bizottság az etikai vétséggel kapcsolatos véleményét továbbra is fenntartja, az osztály a Tudományetikai Bizottsághoz fordul, és erről tájékoztatja a Doktori Tanácsot.

(6) A rövid értekezés alapján lefolytatható eljárás engedélyezéséről annak megvitatása után, hogy a kérelmező tudományos munkája olyan jelentősnek ítéltető-e, hogy feljogosítja a kérelmezőt a rövid értekezést benyújtására (D. Sz. 23. § (3) c pont), „igen/nem” szavazatokkal kell dönten. Rövid értekezés alapján akkor folytatható le az eljárás, ha a jelen lévő szavazásra jogosultak 50 százalékot meghaladó többsége mellette dönt.

(7) Az állásfoglalást és érdemi indokait írásba kell foglalni. A szavazás után az állásfoglalás indokait az osztály elnöke szóban foglalja össze. Az állásfoglalás tartalmát és az indokolást – a megbeszélés során elhangzottak alapján – az osztálytitkár foglalja írásba, és az osztály elnöke hagyja jóvá.

(8) Ha a szavazásban részt vevő osztálytag a szavazással kialakított állásfoglalással nem ért egyet, vagy ha az előző bekezdésben említett elnöki összefoglalóban foglaltakat lényegesen másképpen tartja megalapozottnak, az ülést követő 8 napon belül írásban különvéleményt nyújthat be. A különvéleményt az osztály állásfoglalását tartalmazó irathoz kell csatolni.

10. §

A hivatalos bírálók és a bírálóbizottság kijelölése

(D. Sz. 17-18., 36. §)

(1) A doktori bírálati eljárás a hivatalos bírálók és a bírálóbizottság felkérésével indul. A hivatalos bírálókat a Doktori Tanács (annak titkára), a bírálóbizottság tagjait a Doktori Tanács Titkárságának vezetője kéri fel, az összeférhetetlenség és elfogultság szabályainak (D. Sz. 21. §) figyelembevételével. Hivatalos bírálónak a szakterület szerint illetékes legjobb szakemberek közül kell opponenst felkérni a kizárás szabályainak (D. Sz. 21. §) figyelembevételével.

(2) Hivatalos bírálónak az osztály három, tartalék bírálónak legalább két szakembert jelöl ki. Közülük legfeljebb egy lehet PhD-fokozattal rendelkező. Ha a három hivatalos bíráló között PhD-fokozattal rendelkező személy is van, a két tartalék bíráló között már ne legyen csak PhD-fokozattal rendelkező személy. Ha az osztály kiköti, melyik hivatalos bíráló helyett melyik tartalék bíráló járhat el, határozatában erről kifejezetten rendelkeznie kell. Indokolt esetben hivatalos bírálóként legfeljebb egy külföldi szakember is kijelölhető (D. Sz. 18. §).

(3) Az osztály a doktori bizottság és az osztály-előterjesztő javaslatainak figyelembevételével jelöli ki a hivatalos bírálókat és a bírálóbizottság elnökét, titkárát és tagjait, valamennyit megfelelő tartalékkal (D. Sz. 18. §). A bírálóbizottság kijelölésével az osztály a doktori műben foglalt tudományos eredmények minősítésére vonatkozó szakmai döntési illetékességét a bírálóbizottságra ruházza át.

(4) A bírálóbizottság elnökből, titkárból és rajtuk kívül legalább öt, legfeljebb hét tagból áll (7—9 tag). Az MTA II. osztálya 9 fős bizottságot állít össze. Ha az érintett szakterületnek (inter- vagy multidiszciplináris eljárás esetén szakterületeknek) megfelelő akadémikus vagy az MTA doktora címmel (vagy a tudomány doktora fokozattal) rendelkező személyekből a teljes bírálóbizottság nem hozható létre, a bírálóbizottsági titkár és egy bizottsági tag kivételes esetben PhD- vagy azzal egyenértékű fokozattal rendelkező személy is lehet, de a bírálóbizottságban összesen legfeljebb két PhD vehet részt. Az osztály jelöl elnököt és tartalék elnököt (ők jellemzően az MTA rendes vagy levelező tagjai, kivételes esetben az MTA doktori/tudomány doktori), titkárt és tartalék titkárt, továbbá minimum 4 bizottsági tagot és 2 tartalék bizottsági tagot. A tartalék bizottsági tagok között ne legyenek csak PhD-fokozatúak. A bírálóbizottság abban az esetben határozatképes, ha elnöke, titkára és legalább négy tagja a nyilvános vitán – annak megkezdésétől a bírálóbizottság zárt ülésének a végéig – jelen van. Inter- vagy multidiszciplináris eljárás esetén az illetékes osztályok által javasolt bírálóbizottsági tagok közül legalább két-két személynek kell jelen lennie a határozatképességhez. Tekintettel arra, hogy az MTA külső tagjait az 1994: XL. törvény az akadémikusok közé sorolja, a doktori eljárásban akadémikusként vesznek részt, függetlenül attól, hogy az MTA doktora cím birtokosai-e (17. § 2—5.). A bíráló bizottság tagjainak az MTA köztestületi tagjainak kell lenniük (D. Sz. 2. § 3.) Valamennyiük esetében kiemelten kell figyelni az összeférhetetlenségi szempontokra.

(5) Az osztály-előterjesztő a bizottság javaslatától eltérhet: ha mást javasol e feladat ellátására, azt az osztály ülésén szóban köteles indokolni.

(6) Az osztály a hivatalos bírálók személyéről, a bírálóbizottság személyi összetételéről nyílt szavazással, „igen/nem” szavazatokkal, egyszerű többséggel dönt. (D. Sz. 34. § (2)). Döntését indokolás nélkül javaslatként a Doktori Tanács elé terjeszti.

11. §

(1) Az osztály elnöke egyetlen iratba foglalva küldi meg a Doktori Tanács elnökének az osztály állásfoglalását arról, hogy 1. a kérelmező tudományos munkássága alapján alkalmas-e a doktori cím megszerzésére (mellékelve a szavazás eredményét), 2. ha ilyen kérelem van, döntését arról, hogy az eljárás rövid értekezés alapján lefolytatható-e (a szavazás eredményének mellékelésével), 3. döntés a doktori mű formai alkalmasságáról (nyílt szavazás: igen-nem), 4. a benyújtott munkának kik a hivatalos bírálói, és 5. kikből áll a bírálóbizottság, tartalékokkal együtt. Megküldi továbbá a tudományos bizottságnak a kérelmező habitusvizsgálati eljárásának jegyzőkönyvét a szavazás részletes eredményével, valamint a két előterjesztő írásos véleményét.

(2) A Doktori Tanács elnöke tájékoztatja az osztály elnökét arról, hogy az eljárás engedélyezéséről és a vitára bocsátásról a Doktori Tanács milyen döntést hozott.

12. §

Eljárás a nyilvános vita után

(D. Sz. 44. §)

(1) A nyilvános vita után – három napon belül – a bírálóbizottság elnöke a bírálóbizottság írásba foglalt és indokolással ellátott állásfoglalását az MTA Doktori Tanácsa Titkárságának nyújtja be, amely azt 8 napon belül megküldi az osztálynak.

(2) A bírálóbizottság állásfoglalását az osztály tárgyalja. Az ülésen előterjesztő a bíráló bizottság elnöke, akadályoztatása esetén a bizottság általa felkért tagja. Amennyiben ügyrendi vagy tudományetikai kifogás nem merül fel, az osztály a bírálóbizottság döntését felterjeszti elfogadásra a Doktori Tanácshoz. Ha ügyrendi vagy tudományetikai kifogás merül fel, a tudományos osztály titkos szavazással dönt, a szavazás eredményétől függően fordul ügyrendi kérdésben a Doktori Tanács Ügyrendi Bizottságához, etikai kérdésben az MTA Tudományetikai Bizottságához. Erről szóló határozatát az osztály megküldi a Doktori Tanácsnak. Az ülésen nem tárgyalható az ügy abban az esetben, ha az osztály szakma szerint illetékes, kijelölt előterjesztője nincs jelen rajta.

(3) Az előterjesztés megvitatása után az osztály akadémikusai és köztestületi tagjai a D. Sz. 13. § (4) bekezdése szerinti „igen/nem” szavazatokkal döntenek, tartózkodás nincs megengedve. Az érvényes döntéshez a jelen levő szavazásra jogosultak 50 százalékot meghaladó egynemű szavazata szükséges.

13. §

(1) Az eljárás során készült állásfoglalásokat a kérelmező a hatályos szabályzat előírásai szerint megtekintheti.

(2) Az osztály doktori ügyeket július és augusztus hónapban nem tárgyal: az elintézési határidőt ennek megfelelően kell számítani.

II.

Az érdemi vizsgálat elvei

(D. Sz. 1., 24. §)

14. §

- (1) A kérelmező munkássága formai és tartalmi ismertetőjegyek alapján ítéltető meg.
- (2) A formai követelmények a kérelmezőnek a tudományos életben való részvételét, jelenlétét igazolják, rendszerint számszerűsíthető adatokkal.
- (3) A tartalmi követelmények a kérelmezőnek a felkészültségét és a tudományterületre gyakorolt hatását, munkássága eredményességét – a személyéhez egyértelműen köthető tudományos eredményeket – igazolják tudománymérési adatokkal.

15. §

- (1) A Filozófiai és Történettudományok Osztálya és az egyes tudományos bizottságok formai és tartalmi követelményeit a minimumkövetelmények tartalmazzák, amelyeket a Doktori Tanács elfogadást követően a Doktori Minimumkövetelmények Tárában rögzít.

A minimumkövetelmények részeként a *kérelmező által benyújtandó dokumentumok* tartalmazza azokat az adatlapokat, amelyeken a pályázónak a bírálathoz szükséges tényszerű információkat közölnie kell önmagáról.

- (2) Az osztályok a doktori ügyekre irányadó eljárásrendjeiket az osztályügyrendjük 2. sz. mellékletében szabályozzák és a Doktori Tanács elé terjesztik.

ZÁRADÉK

Az MTA Filozófiai és Történettudományok Osztálya 2021. március 25-i ülésén tárgyalta és fogadta el jelen doktori ügyrendjét.

Az MTA Elnöksége a doktori ügyrendet 2021. június 22-i ülésén hagyta jóvá. A doktori ügyrend 2021. június 23-án lép hatályba, ezzel egyidejűleg hatályát veszti a Filozófiai és Történettudományok Osztálya által 2018. november 15-én jóváhagyott doktori ügyrend.